

Bruxelles, 13. studenoga 2025.
(OR. en)

15410/25

CULT 128	EMPL 514
AUDIO 111	GENDER 200
CULT HERIT 25	DIGIT 240
EDUC 445	TOUR 23
JEUN 236	MI 907
COMPET 1161	ENV 1222
SAN 743	PROCIV 148
DISINFO 100	RECH 501
RELEX 1475	NDICI 10
FREMP 333	FIN 1352
AG 181	

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Za: Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2025) 785 final

Predmet: KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I
ODBORU REGIJA
Kulturni kompasi za Europu

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 785 final.

Priloženo: COM(2025) 785 final

Bruxelles, 12.11.2025.
COM(2025) 785 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Kulturni kompas za Europu

{SWD(2025) 785 final}

Kulturni kompas za Europu

1. Uvod

Europa je dinamična regija kulturne raznolikosti, poznata po svojim brojnim jezicima, kulturnoj baštini, umjetničkom izričaju i kreativnim inovacijama. Europa je regija s najviše spomenika svjetske baštine UNESCO-a od kulturnog, prirodnog ili mješovitog značaja na svijetu. Jezična raznolikost ovdje je posebno izražena, s više od 24 službena jezika EU-a i više od 60 regionalnih ili manjinskih jezika. Osim što svjedoči o zajedničkoj europskoj povijesti i sjećanju, to kulturno bogatstvo bit će jednako važno i za budućnost kontinenta: među građanima potiče osjećaj pripadnosti Europi i jača europske vrijednosti. To potvrđuje podatak da se 87 % građana zahvaljujući kulturi i kulturnoj baštini više osjećaju kao Europljani¹.

U Europi se kulturna raznolikost poštuje, štiti i iz dana u dan obogaćuje. Umjetnicima i kulturnim djelatnicima pruža plodno tlo za stvaranje, inovacije i pomicanje granica. Europsko kulturno nasljeđe i dinamičnost potiču razmjene, dijalog i razumijevanje među generacijama i europskim zajednicama.

Kulturne aktivnosti i upoznavanje bogate europske kulturne baštine važni su za naš europski način života. Dostupni podaci pokazuju da su društva s većim kulturnim sudjelovanjem otvorenija, tolerantnija, ekonomski otpornija² i imaju snažnije demokracije, kao i da kulturna potrošnja pridonosi suzbijanju mržnje³. Građani koji sudjeluju u kulturnim aktivnostima češće se odazivaju na izbore, volontiraju i uključuju se u aktivnosti u svojim zajednicama⁴. Konzumacija kulture doprinosi socijalnoj i teritorijalnoj koheziji i otpornosti, kao i zdravlju i dobrobiti. Čak 87 % Europljana navodi da sudjelovanje u kulturnim aktivnostima ili umjetničkim događanjima poboljšava njihovo emocionalno ili fizičko blagostanje.

Osim toga, europski kulturni i kreativni sektori i industrije važni su za poticanje inovacija i konkurentnosti, otvaranje radnih mjesta, promicanje održivog turizma i atraktivnost naših regija i gradova. Više od 2 milijuna poduzeća iz kulturnih i kreativnih industrija u EU-u generiraju oko 199 milijardi EUR dodane vrijednosti i zapošljavaju 7,9 milijuna ljudi u cijeloj Europi⁵.

U dinamičnom kulturnom krajoliku Europe leži velika snaga koja doprinosi europskom međunarodnom ugledu. Ona olakšava sklapanje obostrano korisnih međunarodnih partnerstava, jača globalni angažman i podupire proces proširenja EU-a.

S druge strane, Europa nedovoljno iskorištava stratešku važnost kulture. U doba brzih i složenih promjena, geopolitičkih tenzija, inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama, antidemokratskih pokreta, klimatske krize, tehnoloških promjena i digitalne tranzicije Europa mora osvijestiti i bolje iskoristiti potencijal kulture.

Kulturni i kreativni sektori i industrije suočavaju se s posebnim poteškoćama, koje uključuju prijetnje umjetničkoj slobodi, nesigurne radni uvjete, nejednakosti u pristupu kulturi, sve veću globalnu konkurenciju i pitanja intelektualnog vlasništva povezanog s umjetnom inteligencijom. Osim toga, iskorištavanje novih tehnologija može tim sektorima omogućiti da

¹ [Stavovi Europljana o kulturi – istraživanje Eurobarometra, svibanj 2025.](#)

² Detaljniji podaci mogu se pronaći u studiji [Kultura i demokracija, dokazi – Ured za publikacije EU-a.](#)

³ Idem.

⁴ Idem.

⁵ Podaci za 2024. Izvor: [Statistički podaci o kulturi – Zapošljavanje u kulturi – Objašnjenje statističkih podataka – Eurostat.](#)

povećaju svoju kreativnu proizvodnju i inovacijski potencijal, kao i kulturnu pristupačnost i sudjelovanje publike.

Unatoč tome što je posljednjih godina u provedbi europskih agenda⁶ i planova rada za kulturu⁷ ostvaren velik napredak, EU i dalje nema dugoročno održiv strateški okvir koji bi dosljedno osiguravao i jačao ulogu kulture u oblikovanju politika. Zbog toga je predsjednica von der Leyen svoje smjernice „Izbor za Europu” započela isticanjem važnosti kulturne raznolikosti i baštine Europe za budućnost Europe. Isto tako, u Strateškom programu Europskog vijeća⁸ istaknuta je potreba za promicanjem kulturne raznolikosti i baštine, a Europski parlament⁹, Vijeće¹⁰ i dionici naglašavaju nužnost strateškog okvira EU-a za kulturu.

Kao odgovor na te pozive Komisija predstavlja **Kulturni kompas za Europu, u kojem se utvrđuje vizija i vodeće inicijative**. U skladu s potencijalom kulture za ujedinjenje Kompasu je priložen i **Nacrt zajedničke izjave o kojoj će se dogovoriti Europski parlament, Vijeće i Komisija**. EU može napredovati samo ako mu kultura bude u središtu političke vizije i socijalne i gospodarske strategije. Kulturni kompas bit će i strateško uporište za kulturu u višegodišnjem financijskom okviru (VFO) za razdoblje 2028. – 2034.¹¹

2. Vizija: Europa za kulturu, kultura za Europu

Cilj Kulturnog kompasa je maksimalno iskoristiti potencijal kulture za pojedince, društva i područja i postaviti kulturu kao jedan od temelja europskog jedinstva, raznolikosti i izvrsnosti. Zasniva se na **strateškoj viziji** Europe koja se zalaže za kulturu i kulture koja simbolizira Europu:

„Europa za kulturu”: bogat kulturni krajolik Europe sastavni je dio identiteta i razvoja Unije. Svi imaju temeljnu slobodu umjetničkog izražavanja i pravo slobodnog stvaranja i uživanja u kulturi. Cilj Kulturnog kompasa je integrirati kulturu kao važan aspekt u sve relevantne strategije i politike, kao i u njihove financijske instrumente. Na taj način uvažava se intrinzična, društvena, građanska i ekonomska vrijednost kulture i njezina funkcija kao jednog od temeljnih javnih dobara. Zahvaljujući prilagođenim politikama i ulaganjima Kulturni kompas pomoći će kulturnim sektorima da napreduju, uvode inovacije i budu konkurentni na globalnoj razini. Kompas je osmišljen kao transverzalan, ali se uzima u obzir da je svaki kulturni sektor specifičan.

„Kultura za Europu”: EU će iskoristiti bogatu kulturnu raznolikost, kulturnu baštinu i kreativnost Europe za povećanje demokratske otpornosti, socijalne, ekonomske i teritorijalne kohezije, dobrobiti ljudi, konkurentnosti i inovacijskog potencijala Europe. Cilj je Kulturnog kompasa promicati i jačati kulturu kao izraz europske povijesti i zajedničkih vrijednosti i istodobno dati velik poticaj društvenoj otpornosti. Uz pomoć kulture EU može ojačati svoju ulogu svjetskog predvodnika u kulturi i kreativnosti, utemeljenu na međusobnom razumijevanju, s aktivnostima koje su usklađene s vrijednostima EU-a.

⁶ Najnovije: [Komunikacija Komisije „Nova europska agenda za kulturu” \(COM\(2018\) 267\)](#).

⁷ Najnovije: [Rezolucija Vijeća o planu rada za kulturu za razdoblje 2023. – 2026. \(2022/C 466/01\)](#).

⁸ [Strateški program za razdoblje 2024. – 2029.](#)

⁹ Rezolucija Europskog parlamenta od 14. prosinca 2022. o provedbi Nove europske agende za kulturu i Strategije EU-a za međunarodne kulturne odnose (2022/2047(INI)).

¹⁰ Vidjeti bilješku 7.

¹¹ Prijedlog Europske komisije za višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2028. – 2034., predstavljen 16. srpnja 2025., omogućuje EU-u da financira kulturu iz nekoliko instrumenata. [EUR-Lex – 52025DC0570R\(01\) – HR – EUR-Lex](#).

U skladu s tom vizijom Kulturni kompas predviđa **četiri ključna smjera** za politike EU-a, uz potporu horizontalnih mjera za mobilizaciju ulaganja u europsku kulturu:

- 1) EU koji podupire i **jača europske vrijednosti i kulturna prava**;
- 2) EU koji **jača položaj umjetnika i kulturnih djelatnika i podupire ljude**;
- 3) EU koji se oslanja na kulturu i kulturnu baštinu kako bi **postao konkurentniji, otporniji i povezaniji**;
- 4) EU koji se **zalaže za međunarodne kulturne odnose i partnerstva**.

Kako bi ostvario ciljeve Kulturnog kompasa, EU-u će biti potreban veći politički angažman i novi instrumenti politike. Komisija će stoga:

- predložiti međuinstitucijsku **zajedničku izjavu Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije** naslovljenu „Europa za kulturu – kultura za Europu”, u kojoj će se prezentirati i potvrditi politički angažman na glavnim načelima kulturne politike u Europi,
- redovito objavljivati **izvješće o stanju kulture u EU-u** s pregledom europskog kulturnog okruženja i procjenom napretka u razvoju kulturnog i kreativnog ekosustava, pri čemu će se posebna pozornost posvetiti umjetničkoj slobodi,
- uspostaviti **strukturirani dijalog EU-a** s dionicima iz kulturnog i kreativnog sektora radi rasprava o izvješćima o stanju kulture i napretka u glavnim smjerovima Kulturnog kompasa. Taj će dijalog služiti kao platforma za razmjene, zajedničko stvaranje i usklađivanje politika,
- kao potporu izvješću o stanju kulture uspostaviti **centar EU-a za podatke o kulturi**, koji će prikupljati i analizirati podatke i informacije o kulturi, pratiti trendove i novosti i objedinjavati primjere dobre prakse¹². Komisija će surađivati i s državama članicama EU-a i njihovim statističkim uredima, kao i s relevantnim međunarodnim organizacijama, kako bi nastavila poboljšavati statističke podatke EU-a o kulturi i podržala donošenje politika utemeljenih na dokazima.

3. EU koji podupire i jača europske vrijednosti i kulturna prava

Demokracija, sloboda, raznolikost i jednakost vrijednosti su koje se međusobno dopunjuju, a EU i njegove države članice zajednički su odgovorni za njihovo poštovanje. Sloboda stvaranja i sudjelovanja u kulturi bez prepreka sadržana je u članku 27. Opće deklaracije o ljudskim pravima¹³ i članku 13. Povelje Europske unije o temeljnim pravima¹⁴. Ta su prava iznimno važna da bi se pojedinci i zajednice slobodno i samouvjereno kreativno izražavali, sudjelovali u dijalozima, slavili kulturnu raznolikost, promovirali umjetnost, čuvali kulturnu baštinu i planirali budućnost. To su temeljna načela Kulturnog kompasa.

3.1. Zaštita umjetničke slobode

Kultura i kreativnost ne mogu se razvijati bez slobode kreativnog izražavanja. Zaštita te slobode, koja mora biti temelj svakog demokratskog i otvorenog društva, dobar je pokazatelj demokratskog zdravlja društva. U EU-u postoji kolektivna odgovornost da se umjetnicima i kulturnim djelatnicima zajamči sloboda kako bi mogli stvarati bez cenzure i zastrašivanja i izražavati svoja stajališta o pitanjima od javnog interesa. Međutim, i dalje se javljaju slučajevi¹⁵

¹² Europski audiovizualni opservatorij i Komisijino izvješće o trendovima u medijskoj industriji i dalje će pružati podatke o audiovizualnom sektoru.

¹³ [Opća deklaracija o ljudskim pravima | Ujedinjeni narodi.](#)

¹⁴ [Povelja Europske unije o temeljnim pravima.](#)

¹⁵ [Vijeće Europe, 2023. *Free to Create: Artistic Freedom in Europe.*](#)

navodnog neopravdanog uplitanja koje utječe na neovisnost kulturnih ustanova, primjene takozvanih zakona o moralnosti, cenzure ili zastrašivanja umjetnika, pa čak i autocenzure.

Zbog aktualnih pritisaka na demokraciju i civilno društvo u cijelom svijetu potrebno je takve slučajeve dokumentirati i pažljivo pratiti te poduzeti mjere za pružanje „utočišta” ugroženim i raseljenim umjetnicima¹⁶. Države članice i institucije EU-a trebale bi osigurati da njihove politike, pravni okviri i administrativna praksa podupiru slobodno umjetničko stvaralaštvo, izražavanje i distribuciju. Europa bi poduzimati mjere za zaštitu i promociju umjetničke slobode i javnosti ukazivati na njezinu važnost.

Zbog toga će Komisija u svoje sljedeće izvješće o stanju kulture u EU-u sustavno uključiti **iskustva umjetnika u vezi s umjetničkom slobodom**. Postojeće i buduće politike i programi EU-a, posebno u budućem programu **AgoraEU** u okviru sljedećeg dugoročnog proračuna EU-a, pridonijet će **zaštiti umjetničke slobode**. Zaštita umjetničke slobode važan je dio šire demokratske strukture naših društava, a Europskim štitom za zaštitu demokracije nastoji se dugoročno zaštititi i promicati demokracija i društvena otpornost.

3.2. Promicanje kulturne i jezične raznolikosti

Kulturna i jezična raznolikost u središtu su europskog projekta i odražavaju moto EU-a „Ujedinjena u raznolikosti”. Zalaganje za očuvanje te raznolikosti preduvjet je europskog kulturnog suvereniteta i demokratske kulture. Zbog toga je EU potpisnik Konvencije UNESCO-a o raznolikosti kulturnih izričaja¹⁷ iz 2005.

EU svojim politikama i programima aktivno štiti, razvija i promiče kulturnu i jezičnu raznolikost i kako je navedeno u političkim smjernicama predsjednice von der Leyen, nastaviti će raditi na zaštiti prava pripadnika manjina u Europi. U razdoblju od 2021. do 2024. program Kreativna Europa podržao je 670 transnacionalnih kulturnih partnerstava: u kinima širom Europe prikazana su 554 filma, a 37,9 milijuna ljudi vidjelo je europska audiovizualna djela iz drugih europskih zemalja¹⁸.

Pet nagrada EU-a u području kulture¹⁹ dodjeljuje se kulturnim sektorima kao priznanje za njihovu raznolikost i izvrsnost i time znatno pridonosi njihovoj vidljivosti. Na tom će temelju Komisija predložiti **novu nagradu EU-a za izvedbene umjetnosti** ne samo kao priznanje umjetničkoj izvrsnosti nego i radi jačanja vještina, pristupa tržištu i profesionalnih mreža u cijelom europskom ekosustavu izvedbenih umjetnosti.

U okviru **Europskog dana jezika**²⁰ EU slavi jezičnu raznolikost kao iskaz bogate europske kulturne baštine i temelj demokracije. **Promicanje učenja jezika i jezične raznolikosti jedan je od posebnih ciljeva programa Erasmus+**²¹. U području kulture, audiovizualnih i novih medija (npr. videoigre ili proširena stvarnost) Kreativna Europa popularizira europski sadržaj i promiče njegovu raznolikost i distribuciju.

¹⁶ [Zaključci Vijeća o ugroženim i raseljenim umjetnicima 2023/C 185/09.](#)

¹⁷ [Konvencije UNESCO-a o raznolikosti kulturnih izričaja 2005. | Raznolikost kulturnih izričaja.](#)

¹⁸ U okviru potprograma MEDIA podržan je i razvoj više od 300 igara ili umerzivnih naslova, od kojih su mnogi osvojili prestižne nagrade.

¹⁹ Financirano iz potprograma Kultura u okviru programa Kreativna Europa: Nagrada Europske unije za kulturnu baštinu / Nagrada Europa Nostra nagrada „Glazba pokreće Europu”, nagrada EU-a za suvremenu arhitekturu Mies van der Rohe, Nagrada EU-a za književnost i nova nagrada EU-a za židovsku kulturnu baštinu Simone Veil.

²⁰ [Europski dan jezika | Europska komisija](#), zajednička inicijativa s Vijećem Europe.

²¹ [Primjeri projekata za potporu regionalnim i manjinskim jezicima: skup projekata sufinanciranih iz programa Erasmus+ i Kreativna Europa.](#)

Internetski sadržaj stvoren u Europi mora se aktivno promovirati kako bi dopro do digitalne publike i kako bi ona mogla uživati u njegovom bogatstvu i raznolikosti. Zahvaljujući regulatornim mjerama i mjerama politike u tome je ostvaren znatan napredak. Na primjer, revizija Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama iz 2018.²² povećala je vidljivost i prepoznatljivost europskih audiovizualnih djela na platformama za sadržaj „na zahtjev”, osigurala da u njihovim katalozima bude barem 30 % europskog sadržaja i obvezala organizacije za radiodifuziju da većinu svojeg vremena emitiranja posvete europskom sadržaju. Korištenjem velike količine podataka i umjetne inteligencije može se dodatno povećati dostupnost raznovrsnog europskog sadržaja, kako je navedeno u Strategiji za primjenu umjetne inteligencije²³.

Osim toga, istraživanja i inovacije financirani iz programa Obzor Europa jačaju otpornost kulturnih i kreativnih sektora, potiču održiv rast i iskorištavaju tehnologiju i suradnju za očuvanje i obogaćivanje europske kulturne i jezične raznolikosti.

Komisija će i dalje štiti i jačati raznovrsnost europskih kulturnih i jezičnih izričaja. U tu svrhu koristit će puni potencijal istraživanja, inovacija i tehnologije. Nakon objave studije o **dostupnosti raznovrsnog internetskog kulturnog sadržaja stvorenog u Europi**²⁴ Komisija će dodatno **istraživati tu temu i podupirati ulaganja u tom području** kako bi potaknula konzumaciju takvog europskog sadržaja, pogotovo glazbenog i književnog, u EU-u i šire.

3.3. Širenje sudjelovanja u kulturi i pristupa kulturi

Sudjelovanje u kulturi i pristup kulturnim aktivnostima iznimno su važni za promicanje aktivnog građanstva i među temeljnim elementima svih demokratskih i uključivih društava.

Neke države članice već su uvele kulturne propusnice za poboljšanje pristupa kulturi, posebno za mlade. Sredstvima EU-a, posebno u okviru programa **Kreativna Europa, pristup kulturi potiče se na različite načine**. Na primjer, iz potprograma MEDIA sufinanciraju se pretplate na kino u dvoranama Europske mreže kina u nekoliko država članica EU-a. Inicijative kao što su **Dani europske baštine**²⁵ ili **Kulturna ruta DiscoverEU**²⁶ proširile su prilike za upoznavanje goleme europske kulturne baštine.

Međutim, trenutačno stanje može se još poboljšati. U posljednjih 12 mjeseci 51 % Europljana nije sudjelovalo ni u kakvim umjetničkim aktivnostima, ni samostalno ni u grupi^{27,28}. Stoga će Komisija dodatno poboljšati pristup mladima kulturnoj baštini u cijeloj Europi (i) uspostavljanjem **dobrovoljnog okvira za uzajamno priznavanje propusnica za kulturu i kulturnu baštinu za mlade koje se izdaju na nacionalnoj razini**, (ii) promicanjem **kulturnih ruta DiscoverEU** među mladima i (iii) širenjem kulturne ponude u okviru postojeće **iskaznice EU-a za popust za mlade** u okviru programa Erasmus+.

Na sudjelovanje utječe niz drugih čimbenika, od socioekonomskog statusa do invaliditeta, etničke pripadnosti, roda, dobi i lokacije²⁹. Kako bi se proširila i poboljšala kvaliteta sudjelovanja u kulturi, EU i njegove države članice trebali bi procijeniti kako politike, na primjer povezane sa znanošću, zdravljem, okolišem, obrazovanjem, osposobljavanjem i socijalnom kohezijom, mogu potaknuti sudjelovanje u kulturi. Europa će i dalje predvoditi taj

²² Direktiva (EU) 2018/1808.

²³ COM(2025) 723.

²⁴ Studija na koju se upućuje u planu rada EU-a za kulturu za razdoblje 2023. – 2026. (SL C 466, 7.12.2022.).

²⁵ [Dani europske baštine | Dani europske baštine](#), koje sufinanciraju EU i Vijeće Europe.

²⁶ [Kulturna ruta DiscoverEU | Europski portal za mlade](#) motivira mlade da na svojem putovanju posjete lokacije bitne za kulturu i kulturnu baštinu. DiscoverEU financira se u okviru programa Erasmus+.

²⁷ [Statistički podaci o kulturi – Sudjelovanje u kulturi – Objašnjenje statističkih podataka – Eurostat](#).

²⁸ [Stavovi Europljana o kulturi – istraživanje Eurobarometra, svibanj 2025.](#)

²⁹ [Statistički podaci o kulturi – Sudjelovanje u kulturi – Objašnjenje statističkih podataka – Eurostat](#).

rad i stvarati jednake mogućnosti održivim ulaganjima, kao i uključivim i pristupačnim dizajnom kulturne infrastrukture i programa. U tom duhu Komisija će pripremiti izvješće kako bi poduprla države članice **koje osobama s invaliditetom nastoje olakšati pristup kulturi i sudjelovanje u kulturnom životu.**

4. EU koji jača položaj umjetnika i kulturnih djelatnika i podupire ljude

Kulturni život napreduje kad društva stvaraju uvjete koji pojedincima i umjetnicima daju slobodu da eksperimentiraju i pomiču granice. Za to su potrebni pravedni radni uvjeti za umjetnike i kulturne djelatnike, sigurna radna okruženja bez nasilja bilo koje vrste i odgovarajuće obrazovanje, osposobljavanje i vještine. Istodobno je važno poraditi na situaciji mladih, uključujući nove umjetnike, kako bismo izgradili kulturno bogatu Europu koja istinski cijeni svoje građane. EU mora promicati umjetničko obrazovanje i uključiv i siguran pristup kulturi za djecu, mlade i nedovoljno zastupljene skupine.

4.1. Osiguravanje dostojanstvenih radnih uvjeta

Mnogi kulturni radnici u praksi i dalje nailaze na poteškoće u ostvarivanju jednakih prava i zaštite.

U kulturnom i kreativnom sektoru u EU-u 2024. bilo je zaposleno 7,9 milijuna ljudi, što čini 3,8 % ukupnog broja zaposlenih u EU-u. Međutim, sastav radne snage i vrste zaposlenja vrlo su raznoliki³⁰. Samostalni rad i samozapošljavanje češći su nego u drugim sektorima, pri čemu je gotovo trećina kulturnih djelatnika u EU-u samozaposlena, što je preko dvostruko više od ukupnog prosjeka EU-a³¹. Trajanje ugovora o radu obično je kraće i nestabilnije u usporedbi s ugovorima u tradicionalnijim sektorima rada. Udio osoba s ugovorom na neodređeno vrijeme niži je za 15,2 postotna boda nego na općem tržištu rada³². Osim toga, za umjetnike i autore manje je vjerojatno da će imati samo jedan posao³³, a više od polovine audiovizualnih stvaratelja (redatelji, scenaristi itd.) imaju duga razdoblja bez plaćenog rada³⁴. Dostupni podaci i inspeksijski nalazi pokazuju da se rad u tim sektorima vrlo često ne prijavljuje³⁵.

Radni uvjeti u području kulture često su nesigurni³⁶, a umjetnici i kulturni djelatnici često uopće nemaju ili imaju samo djelomičan pristup socijalnoj zaštiti. Loši radni uvjeti među čimbenicima su koji negativno utječu na mentalno zdravlje tih radnika. Umjetnici i kulturni djelatnici s invaliditetom i dalje nailaze na brojne prepreke zbog kojih su u odnosu na druge radnike u neravnopravnom položaju. U kulturnim sektorima i dalje su prisutne rodne razlike u zaradi, pri čemu žene češće imaju niska primanja³⁷.

Posljednjih godina došlo je do važnih promjena u državama članicama: nekoliko je zemalja donijelo zakonodavstvo o statusu umjetnika ili druge posebne mjere za potporu umjetnicima, kao što su izrada politika i povelja o njihovoj plaći i radnim uvjetima. Na razini EU-a Komisija

³⁰ [Statistički podaci o kulturi – Zapošljavanje u kulturi – Objašnjenje statističkih podataka – Eurostat.](#)

³¹ Idem.

³² Idem.

³³ Idem.

³⁴ [Status umjetnika te kulturnih i kreativnih djelatnika u Europi – Europski audiovizualni opservatorij.](#)

³⁵ [Značajke zaposlenosti i neprijavljeni rad u kulturnom i kreativnom sektoru – Europsko nadzorno tijelo za rad.](#)

³⁶ Prema [istraživanju organizacije Panteia 2024.](#) 68 % ispitanih umjetnika i djelatnika u kulturnom i kreativnom sektoru radi više od jednog posla, a 71 % nema pristup dostatnoj socijalnoj zaštiti, posebno ugovorni radnici i samozaposleni umjetnici.

³⁷ Podaci za 2022. Prema [podacima Eurostata,](#) u EU-u je 2022. zabilježena najniža rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti u kulturnom sektoru u zadnjih 10 godina, ali ta se ravnoteža ne odražava u primanjima. [Statistički podaci o kulturi – Rodna ravnopravnost – Objašnjenje statističkih podataka – Eurostat.](#)

je uz aktivno sudjelovanje država članica podupirala razne studije, stručne skupine i radionice³⁸, u koje su uključeni aspekti kulture, zapošljavanja i socijalna pitanja, dionici, socijalni partneri i Europski parlament³⁹.

Važno je intenzivirati rad na razini EU-a kako bi se poboljšali radni uvjeti umjetnika. Komisija će predložiti **Povelju EU-a o umjetnicima**, kojom će se **utvrditi temeljna načela, smjernice i obveze za pravedne radne uvjete** u tim sektorima i povećati usklađenost i odgovornost, posebno kad je riječ o primateljima sredstava EU-a za kulturu. Organizirat će **razmjenu na visokoj razini s dionicima i socijalnim partnerima iz cijelog EU-a**, a njezini rezultati iskoristit će se u izradi Povelje.

Osim toga, radni uvjeti umjetnika mogu se poboljšati samo ako oni jasno razumiju svoja prava, uključujući pravne i ugovorne okvire kojima se uređuje njihov rad. U tu svrhu Komisija je podržala **pokretanje internetskog alata „This Is How We Work” na platformi „Creatives Unite”**, na kojoj se pojašnjavaju pravni i politički okviri koji uređuju status umjetnika, socijalnu sigurnost i radne odnose⁴⁰. Surađivat će i s inicijativom **„Creators Learn Intellectual Property”** Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, koja pruža potporu kreativnim djelatnicima u pitanjima intelektualnog vlasništva.

4.2. Olakšavanje prekogranične mobilnosti u kulturi

Prekogranična suradnja i mobilnost iznimno su važne za karijere umjetnika i razvoj europskog kulturnog prostora. Potiču dijalog između kreativnih djelatnika i građana, kao i konkurentnost i pristup novim tržištima, omogućuju slobodniji prekogranični optjecaj kulturnih i kreativnih djela i njihovu popularizaciju te potiču rast i širenje europskog kreativnog gospodarstva.

Potporna prekograničnoj suradnji glavni je aspekt programa Kreativna Europa, zahvaljujući kojem je više od 22 000 djelatnika steklo međunarodno iskustvo u razdoblju 2014. – 2020. Pokretanje programa **„Kultura pokreće Europu”**⁴¹ otvorilo je nove mogućnosti za mobilnost. U razdoblju 2022. – 2025. program je podržao više od 6000 umjetnika i kulturnih djelatnika iz 40 zemalja i stvorio više od 280 rezidencijalnih programa za više od 1000 umjetnika.

Međutim, i dalje postoje prepreke koje ograničavaju potpuno ostvarenje tih koristi. Kulturne organizacije, umjetnici i djelatnici nailaze na skupe administrativne poteškoće koje ometaju prekograničnu mobilnost. Na primjer, neujednačene odredbe o zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti, strah od dvostrukog oporezivanja i složenost prekograničnog pružanja usluga umjetnicima otežavaju putovanje Europom. Vize i radne dozvole za državljane trećih zemalja često dodatno kompliciraju kretanje i povećavaju troškove.

U okviru predstojećeg **paketa za pravednu mobilnost radne snage** Komisija će predložiti inicijative kojima će se modernizirati, pojednostavniti i digitalizirati pravila i postupci u području mobilnosti radne snage i slobodnog kretanja. Te inicijative, kao što je **europska propusnica socijalne sigurnosti**, izravno će koristiti osobama koje sudjeluju u prekograničnoj mobilnosti u kulturi. EU **mora kontinuirano ulagati u mobilnost i pojačati potporu za inicijativu „Kultura pokreće Europu”**.

4.3. Uvažavanje stajališta mladih u strukturama upravljanja u području kulture i poticanje mladih i novih talenata

³⁸ [Status i radni uvjeti umjetnika i kulturnih i kreativnih djelatnika – Ured za publikacije EU-a; Mapiranje radnih uvjeta u kulturnom i kreativnom sektoru u EU-u.](#)

³⁹ [Europski parlament glavni je zagovornik okvira EU-a za socijalni i profesionalni položaj umjetnika i radnika u kulturnom i kreativnom sektoru C/2024/4208.](#)

⁴⁰ [This is how we work – Mapiranje radnih uvjeta u kulturnom i kreativnom sektoru u EU-u \(creativesunite.eu\).](#)

⁴¹ [Kultura pokreće Europu – Kultura i kreativnost.](#)

Mladi imaju važnu ulogu u oblikovanju sadašnje i buduće kulture. U svojim stajalištima preispituju tradicionalnu praksu i proširuju horizonte umjetničkog izražavanja, a to je iznimno važno za razvoj i obnovu kreativnosti.

Mlade je bitno tretirati kao punopravne članove kulturne zajednice. U strategijama za razvoj kulturne infrastrukture važno je predvidjeti ulaganja u kreativne prostore u vlasništvu zajednice koje vode mladi. Jačanje uloge mladih u postupcima oblikovanja politika omogućuje im da ostvare svoja kulturna prava.

Komisija će se i dalje služiti dostupnim instrumentima kako bi osigurala da mladi konstruktivno sudjeluju u oblikovanju politika EU-a. Osim toga, uspostaviti će **Mrežu mladih ambasadora kulture** za raspravu o pitanjima kulturne politike. U okviru buduće **strategije za međugeneracijsku pravednost** Komisija planira promicati **međugeneracijsko učenje očuvanjem baštine i jezika i inovacijama koje se temelje na kulturi**.

Pri oblikovanju kulturnih politika u cijeloj Europi trebalo bi voditi više računa o mladim i novim umjetnicima i kulturnim djelatnicima. Komisija će i dalje podupirati i poticati ciljne pristupe, među ostalim u okviru **programa Platforme** potprograma Kultura u okviru programa Kreativna Europa i namjenskih **programa stručne prakse u programu Erasmus+**.

4.4. Kulturno i umjetničko obrazovanje

Kultura i obrazovanje usko su povezani. Sudjelovanje u obrazovanju važno je za kulturne ustanove, a umjetnost ima važnu ulogu u obrazovanju i ljudskom razvoju od rane dobi⁴². Integracijom kulturnog i umjetničkog obrazovanja u formalno, neformalno i informalno obrazovanje i osposobljavanje kao temeljnih sastavnica razvija se neovisnost i poboljšavaju kreativno izražavanje, akademski rezultati, kritičko razmišljanje i dobrobit učenika. Program Erasmus+ promiče brojne projekte u području kulture i umjetničkog obrazovanja, uključujući suradnju s muzejima i knjižnicama.

Sudjelovanje u kulturnim aktivnostima usko je povezano s građanskim sudjelovanjem i pridonosi razvoju samopouzdanja, empatije, tolerancije i komunikacijskih vještina. Komisija će pokrenuti **projekt uzajamnog učenja za jačanje građanskog sudjelovanja učenika i osjećaja demokratskog građanstva** kroz kulturu, u školama i u njihovu okruženju.

Kulturu bi trebalo uključiti u formalno obrazovanje i cjeloživotno učenje kako bi se razvijale važne kreativne vještine, uključujući ključne vještine za smanjenje razlika u inovacijama u EU-u i pripremanje mladih za ekonomske promjene i buduće tržište rada. Osim toga, obrazovanje i osposobljavanje u području umjetnosti može potaknuti škole i obitelji da posjećuju kulturne ustanove, muzeje, kazališta i knjižnice i da ih koriste kao kreativne prostore za učenje. Međutim, obrazovanje u području umjetnosti i kulture u školi često se nedovoljno cijeni, financira i uključuje u politike u nekim državama članicama, a katkad se potpuno zanemaruje u slučaju proračunskih ograničenja.

Potrebno je jačati umjetnost i kulturno obrazovanje te poboljšati njihovu kvalitetu. Komisija će **promicati intenzivniju međusektorsku suradnju između kulturne i obrazovne politike**. Poticat će partnerstva među umjetnicima, kulturnim ustanovama, kulturnim organizacijama u zajednici, školama i pružateljima neformalnog obrazovanja, kao i lokalne projekte u području umjetnosti i kulturnog obrazovanja.

⁴² [Preporuka Vijeća o pristupima kombiniranog učenja za visokokvalitetno i uključivo osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje \(2021/C.504/03\)](#).

U okviru **Unije vještina Komisija se bavi problemom velikog pada interesa za čitanje knjiga**. U tom će kontekstu iskoristiti nove nalaze stručnjaka iz država članica i inicijative za promicanje čitanja, kao što je **Dan europskih autora**⁴³, te će se **osloniti na važnu ulogu knjižnica** i njihovo stručno znanje. **Koalicija EU-a za pismenost**, najavljena za 2026., pridonijet će tom važnom cilju⁴⁴.

4.5. Poboljšanje zdravlja i dobrobiti putem kulture

Kulturna praksa poboljšava zdravlje, dobrobit i kvalitetu života pojedinaca, zajednica i društva. Integracija kulturnih i zdravstvenih inicijativa pokazala se djelotvornom u poboljšanju veza u zajednici, emocionalne i fizičke otpornosti i mentalnog zdravlja te smanjenju osjećaja usamljenosti⁴⁵, što djeci i mladima može olakšati nošenje s mentalnim tegobama.

Komisijin sveobuhvatan pristup mentalnom zdravlju⁴⁶ iz 2023. započeo je prepoznavanjem da politike u području umjetnosti i kulture poboljšavaju mentalno zdravlje i dobrobit pojedinaca i društva i jačaju otpornost mentalnog zdravlja. Društveno propisivanje kulturnih aktivnosti u primarnoj zdravstvenoj zaštiti utvrđeno je kao jedan od inovativnih pristupa u tom području. Projekti na tu temu financirani sredstvima EU-a bili su izvor novih informacija⁴⁷ i primjera dobre prakse te su pridonijeli informiranju javnosti.

U preporukama o politikama za 2025. koje su iznijeli stručnjaci za kulturu i zdravlje iz država članica EU-a⁴⁸ poziva se na donošenje odlučnih mjera kao što su donošenje međusektorskih strategija, pružanje održivog financiranja za unapređenje istraživanja i osiguravanje ravnopravnog pristupa. Komisija će uz potporu stručnjaka izraditi **smjernice EU-a o kulturi, zdravlju i dobrobiti** za oblikovatelje politika i dionike. Nastavit će poticati i redovite razmjene primjera dobre prakse u tom području i podupirati prekograničnu suradnju u okviru programa Kreativna Europa.

5. EU koji se oslanja na kulturu i kulturnu baštinu kako bi postao konkurentniji, otporniji i povezaniji

Kulturni i kreativni sektori i industrije među najdinamičnijim su europskim gospodarskim sektorima: potiču inovacije i konkurentnost, otvaraju radna mjesta i povećavaju atraktivnost naših gradova i regija. *Start-up* poduzeća u području digitalne tehnologije vrlo su aktivna u kulturnim i kreativnim industrijama⁴⁹. Osim toga, kultura znatno potiče rast u bliskim sektorima. Na primjer, kulturni turizam čini 40 % ukupnog europskog turizma⁵⁰.

Europska kulturna i kreativna produkcija i dalje nije dovoljno zastupljena na jedinstvenom tržištu EU-a i globalno. Kako bi se iskoristio njihov potencijal i doprinos konkurentnosti EU-

⁴³ [Dan europskih autora – Kultura i kreativnost](#).

⁴⁴ Europska koalicija za pismenost najavljena je u [Akcijskom planu za osnovne vještine](#), Europska komisija, ožujak 2025.

⁴⁵ [What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review](#), SZO, 2019.

⁴⁶ [Sveobuhvatni pristup mentalnom zdravlju – Europska komisija](#).

⁴⁷ Kao što je projekt CultureForHealth.

⁴⁸ Europska komisija: Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu, *Kultura i zdravlje – vrijeme je za djelovanje*, Ured za publikacije Europske unije, 2025., <https://data.europa.eu/doi/10.2766/0432398>.

⁴⁹ Među svim industrijskim ekosustavima kulturni i kreativni sektori, zajedno sa zdravstvom i mobilnošću, privlače najviše tehnoloških *start-up* poduzeća. Dodatne informacije: [Europska komisija, „Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti za 2024.”](#).

⁵⁰ [Svjetska turistička organizacija Ujedinjenih naroda \(UNWTO, Report on Tourism and Culture Synergies\), 2018](#). Nadalje, u [izvješću UNWTO-a za 2021](#), navodi se da se broj posjetitelja na lokacijama prikazanim u popularnim filmskim ili televizijskim produkcijama povećao u prosjeku za 25 % do 40 %.

a, kulturne i kreativne sektore i industrije nužno je podržati u promjenama s kojima se suočavaju. To se mora učiniti promicanjem raznolikosti, zaštitom prava stvaratelja, poštovanjem odgovarajućih etičkih standarda i zaštitom kulturne baštine, uključujući digitalnu baštinu.

Osim transverzalnih mjera koje se primjenjuju u svim sektorima, Komisija će se nastaviti baviti posebnim poteškoćama i potrebama s kojima se suočavaju pojedinačni sektori. Podupirat će ih sektorskim inicijativama, pouzdanim oblicima suradnje⁵¹ i tokovima financiranja⁵² koji su u skladu s općim ciljevima politike.

5.1. Iskorištavanje digitalne tehnologije i umjetne inteligencije u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama

Digitalne tehnologije pridonose razvoju i transformaciji kulturnih i kreativnih sektora i industrija. Umjetna inteligencija osobito mijenja stvaranje, pristup i doživljaj kulture. Nudi nove mogućnosti za inovacije i sudjelovanje publike, uključujući potporu kulturnoj baštini restauracijom, rekonstrukcijom, očuvanjem, prenamjenom za virtualne produkcije i poticanjem sudjelovanja korisnika. Istodobno, umjetna inteligencija donosi nove probleme, posebno u smislu autorskih prava i neovlaštene upotrebe sadržaja zaštićenog autorskim pravom u treniranju modela generativne umjetne inteligencije, etičke upotrebe, kulturne raznolikosti, otpuštanja radnika, pravedne naknade za stvaratelje i potreba za vještinama. Osim toga, važno je obratiti pozornost na pitanja kao što su širenje sadržaja generiranog umjetnom inteligencijom, pristup podacima i financiranju te ovisnost o tehnologiji proizvedenoj izvan EU-a. Prihvatanje umjetne inteligencije u kulturnom i kreativnom sektoru i dalje je neujednačeno⁵³, što povećava i potrebu za razvojem naprednih vještina.

Europskim kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama važno je osigurati poticajno regulatorno okruženje otporno na buduće promjene. EU razvija regulatorni okvir⁵⁴ koji stvaratelje i druge sektorske ulagače u stvaranje i kreativne talente podržava zaštitom kreativnih sadržaja, podupiranjem pravedne naknade i utvrđivanjem standarda za pouzdanu i antropocentričnu umjetnu inteligenciju.

Direktiva o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu iz 2019.⁵⁵ pridonosi podupiranju inovacija, a stvarateljima daje kontrolu nad upotrebom njihovog sadržaja. Akt o umjetnoj inteligenciji nastoji, među ostalim, osigurati da se u razvoju i uvođenju umjetne inteligencije poštuju prava stvaratelja, u skladu s Direktivom o autorskim pravima. Komisija će nastaviti olakšavati provedbu aspekata povezanih s autorskim pravima iz Akta o umjetnoj inteligenciji i zahtjeve transparentnosti za sadržaj generiran umjetnom inteligencijom, kao i učinkovitu provedbu iznimaka za rudarenje podataka⁵⁶. EU mora i zauzeti jasno stajalište o

⁵¹ Na primjer [Stručna skupina za kulturnu baštinu](#), [Europski filmski forum](#) ili inicijativa [Glazba pokreće Europu](#).

⁵² Na primjer, potprogram MEDIA u okviru programa Kreativna Europa, koji obuhvaća audiovizualni sektor, ili ciljano financiranje programa za izvedbene umjetnosti (Perform Europe) u okviru potprograma Kultura programa Kreativna Europa.

⁵³ 51 % poduzeća u sektoru videoigara, 39 % poduzeća u audiovizualnom sektoru i 35 % poduzeća u sektoru informativnih medija primjenjuje UI rješenja. Izvješće „Trendovi u europskoj medijskoj industriji” za 2025. | Izgradnja digitalne budućnosti Europe.

⁵⁴ To posebno uključuje [Direktivu \(EU\) 2019/790](#), [Direktivu \(EU\) 2018/1808](#), [Uredbu \(EU\) 2022/2065](#), [Uredbu \(EU\) 2022/1925](#), [Uredbu \(EU\) 2024/1689](#) i [Uredbu \(EU\) 2024/1083](#).

⁵⁵ Direktiva (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ.

⁵⁶ Komisija je poduprla izradu kodeksa prakse radi utvrđivanja detaljnih pravila o UI-ju opće namjene, koji je odobren kao primjeren vodič za dobavljače koji žele dokazati svoju usklađenost s obvezom iz Akta o umjetnoj inteligenciji. Donijela je i predložak na temelju kojeg dobavljači UI modela opće namjene mogu

primjeni međunarodnih pravila o isplati naknada za licencije.

Strategija za primjenu umjetne inteligencije⁵⁷ poduprijet će uvođenje umjetne inteligencije u kulturnom, kreativnom i medijskom sektoru za posebne primjene, kao što su virtualna produkcija, interaktivni i imerzivni mediji, mogućnost otkrivanja kulturnog sadržaja (posebno glazbenog sadržaja i sadržaja o pismenosti) te 3D digitalni blizanci kulturnih lokaliteta i artefakata. U Strategiji za primjenu umjetne inteligencije najavljuje se i pokretanje studije o pravnim pitanjima koje proizlaze iz rezultata dobivenih UI-jem i o tehnološkim rješenjima za sprečavanje i ublažavanje rizika od UI sadržaja kojim se krše autorska prava. Osim toga, Komisija će preispitati Direktivu o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu iz 2019., nastaviti pratiti tržišna i tehnološka kretanja i ispitati postoji li potreba da se pravni okvir o autorskim pravima dodatno poboljša kako bi se riješili problemi nastali zbog tih kretanja.

U tu svrhu Komisija planira pripremiti **novu strategiju za umjetnu inteligenciju u kulturnim i kreativnim sektorima** i uključiti njihove konkretne potrebe u svoje buduće digitalne politike kako bi Europa mogla iskoristiti svoje kulturno bogatstvo zajedno s tehnološkim napretkom.

Za kritičko i kreativno sudjelovanje u digitalnim kulturnim okruženjima važni su digitalno obrazovanje, pismenost i vještine. Unija vještina dodatno učvršćuje ulogu obrazovanja i osposobljavanja u jačanju konkurentnosti i suvereniteta EU-a. Plan za budućnost digitalnog obrazovanja i vještina do 2030. nadovezuje se na postignuća Akcijskog plana za digitalno obrazovanje, a cilj mu je pridonijeti širenju i produbljivanju digitalnih vještina za kreativnost, imerzivnih iskustava i umjetničkih inovacija, digitalizacije, medijske pismenosti, informiranosti o kibernetičkoj sigurnosti i višejezičnog digitalnog pristupa. Komisija će omogućiti pristup praktičnom osposobljavanju u području UI pismenosti i podupirati osposobljavanje multidisciplinarnih profila za sektore s većim digitalnim intenzitetom kojima su potrebni sektorski talenti u području umjetne inteligencije, uključujući kulturni, kreativni i medijski sektor.

Prilike koje pruža digitalna transformacija odnose se i na daljnje iskorištavanje inovacijskog potencijala kulturnih sektora, posebno u okviru projekata EU-a koji se financiraju iz programa Obzor Europa ili rada visokih učilišta na popunjavanju praznina u znanju i na promicanju poduzetništva.

5.2. Promicanje regionalnog, teritorijalnog i lokalnog razvoja utemeljenog na kulturi

Kulturne mogućnosti i infrastruktura moraju biti jednako dostupne u svim državama članicama, regijama i područjima, među ostalim u perifernim, ruralnim, otočnim, obalnim i zabačenim područjima te najudaljenijim regijama EU-a, koje se suočavaju s problemima kao što su depopulacija, starenje stanovništva, geografske prepreke te slabija ponuda usluga. Nažalost, otprilike 38 % Europljana u ruralnim područjima smatra da im udaljenost od kulturnih objekata otežava pristup kulturi⁵⁸.

Te nedostatke treba ukloniti kako bi se što bolje iskoristio društveni potencijal kulture i ljude motiviralo da ostanu u tim regijama. Za to su potrebne kulturne politike i investicijske mjere koje će biti **ugrađene u šire integrirane planove teritorijalnog razvoja i posebno**

sažeti sadržaj koji upotrebljavaju za treniranje svojih modela. U tijeku je studija o izvedivosti registra izuzeća u okviru iznimke za rudarenje podataka, a planira se i još jedna studija o procjeni pravila iz Direktive o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu, uključujući iznimku za rudarenje podataka. Nadalje, Komisija je pokrenula postupak izrade novog kodeksa prakse za transparentnost sadržaja generiranog umjetnom inteligencijom u skladu s člankom 50. Akta o umjetnoj inteligenciji.

⁵⁷ COM(2025) 723 final.

⁵⁸ [Specijalno istraživanje Eurobarometra br. 562 o stavovima Europljana prema kulturi.](#)

prilagođene lokalnim potrebama. Kulturni turizam također je važan za očuvanje i promicanje europske kulturne baštine.

Kohezijska politika EU-a u tom smislu ima glavnu ulogu. Od 2021. do 2027. za izravna ulaganja u kulturu i kulturnu baštinu u svim regijama i područjima dodijeljeno je više od 5 milijardi EUR, iz čega je potporu dobilo više od 24 000 lokaliteta kulture, kulturne baštine i turizma⁵⁹. Osim toga, potpora i kulturi u ruralnim područjima pruža se i u okviru zajedničke poljoprivredne politike (ZPP). Ta potpora pridonosi jačanju uloge kulture u socioekonomskom i teritorijalnom razvoju. U suradnji s nacionalnim, regionalnim i lokalnim tijelima i relevantnim dionicima Komisija nastavlja intenzivno raditi na daljnjem napretku na tom području.

U budućnosti će se **strategijom EU-a za održivi turizam**⁶⁰ dodatno promicati održivi kulturni turizam kao katalizator zaštite baštine, socijalne kohezije, okolišne održivosti i gospodarske konkurentnosti u cijeloj Europi. Osim toga, Komisija radi na razvoju projekta uzajamnog učenja s ciljem **jačanja mogućnosti za kulturne i kreativne djelatnike u ruralnim područjima, povećanja regionalne privlačnosti i zadržavanja mladih**. Nadalje, iz **Instrumenta za novi europski Bauhaus za razdoblje 2025. – 2027. financirat će se i projekti za revitalizaciju** gradskih četvrti održivim, uključivim i kvalitetnim dizajnom.

Revitalizacijski potencijal kulture jednako je vidljiv u urbanim kontekstima. Posljednjih 40 godina **Europske prijestolnice kulture**⁶¹ uspješno potiču kulturnu ponudu u gradovima domaćinima. To je povećalo kulturnu dinamičnost i gospodarski rast i ojačalo veze unutar zajednica u gradovima u cijeloj Europi. Na temelju tog uspjeha Komisija i dalje predano promiče tu inicijativu te će predložiti **novu pravnu osnovu za nastavak rada i jačanje Europskih prijestolnica kulture i nakon 2033.**

5.3. Očuvanje, zaštita i promicanje kulturne baštine uz jačanje kohezije i otpornosti

Promicanje, očuvanje i zaštita kulturne baštine, uključujući njezinu digitalnu dimenziju, i dalje je među glavnim prioritetima u oblikovanju politika i financiranju EU-a, uz potporu inicijativa kao što su oznaka europske baštine, Dani europske baštine, nagrade za europsku baštinu / nagrade Europa Nostra ili centar za europsku baštinu. Na temelju tih postignuća Komisija će **obnoviti i ojačati oznaku europske baštine** kako bi i dalje bila relevantna.

Komisija **podupire digitalizaciju i digitalnu transformaciju sektora kulturne baštine** inicijativama kao što su platforma Europeana, koja danas broji više od 65 milijuna digitalnih artikala⁶², te oblak za suradnju u području europske kulturne baštine⁶³ ili **zajednički europski podatkovni prostor za kulturnu baštinu**⁶⁴. Te mjere poboljšavaju pristup visokokvalitetnim podacima (uključujući 3D), potiču njihovu ponovnu upotrebu u svim sektorima i ubrzavaju uvođenje novih tehnologija na temelju mogućnosti osposobljavanja i usavršavanja. Komisija će i dalje provoditi mjere potpore u tom području.

Kulturnoj baštini prijete brojni rizici: katastrofe uzrokovane ljudskim djelovanjem kao što su oružani sukobi, klimatske promjene, uništavanje okoliša i prirodne opasnosti⁶⁵, o čemu

⁵⁹ Podaci o dodijeljenim sredstvima EU-a za kulturu i kulturnu baštinu u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj (među ostalim u okviru potprograma Interrega „Europska teritorijalna suradnja”) preuzeti su 8. rujna 2025. Brojke pokazuju samo izravna dodijeljena sredstva.

⁶⁰ [Strategija EU-a za turizam.](#)

⁶¹ [Europske prijestolnice kulture – Kultura i kreativnost.](#)

⁶² [Pregled statističkih podataka Metis.](#)

⁶³ [Oblak za suradnju u području europske kulturne baštine – Europska komisija.](#)

⁶⁴ [Zajednički europski podatkovni prostor za kulturnu baštinu.](#)

⁶⁵ [Zaključci Vijeća o pristupu EU-a kulturnoj baštini u sukobima i krizama i Zaključci Vijeća o upravljanju rizicima u području kulturne baštine 2020/C 186/01.](#)

svjedoče ruski agresivni rat protiv Ukrajine, nedavni šumski požari, potresi i poplave u cijeloj Europi. Stoga je hitno potrebno donijeti i provesti planove pripravnosti za krizu i upravljanja rizicima, mehanizme suradnje i postupke u području kulture i baštine.

U skladu s planom rada EU-a za kulturu za razdoblje 2023. – 2026. i Strategijom EU-a za uniju pripravnosti⁶⁶ EU jača suradnju i pripravnost mehanizmima kao što su Mehanizam EU-a za civilnu zaštitu i inicijative kao što su PROCULTHER⁶⁷ i projekt READY⁶⁸ pod vodstvom ICCROM-a⁶⁹, kojima se jačaju kapaciteti država članica za djelotvorno upravljanje rizicima od katastrofa, ekstremnih klimatskih pojava i sukoba. Revolucionarna istraživanja u tom se području podupiru iz programa Obzor Europa, a Komisija je stekla praktično iskustvo pružanjem potpore ukrajinskoj kulturnoj baštini i umjetnicima. Komisija će i dalje surađivati s državama članicama kako bi se očuvao stalan pristup vrijednoj digitalnoj baštini (uključujući digitalno izrađenu baštinu) u rizičnim okolnostima i poboljšalo očuvanje digitalne kulturne baštine izvan nacionalnih granica, što je sve važnije s obzirom na sve veće prirodne prijetnje te kibernetičke i druge prijetnje.

Borba protiv nezakonite trgovine kulturnim dobrima također je važna za zaštitu kulturne baštine i kolektivnog sjećanja. Kaznena djela kao što su krađa, nezakonito iskapanje, pljačka i krivotvorenje izravno utječu na identitet, koheziju i otpornost zajednica, posebno u područjima pogođenima krizama i sukobima, i mogu biti unosna za organizirani kriminal, neke strane u sukobima ili teroriste. Kulturna dobra izložena su riziku jer su pogodna meta kaznenih djela kao što su pranje novca, izbjegavanje sankcija ili utaja poreza.

Akcijski plan EU-a za borbu protiv nezakonite trgovine kulturnim dobrima⁷⁰, Uredba EU-a o unosu i uvozu kulturnih dobara⁷¹, Direktiva o sprečavanju pranja novca⁷² i nekoliko istraživačkih projekata⁷³ koje financira EU pružili su čvrst okvir za aktualni i budući koordinirani rad u tom području. Komisija na prevenciji, istraživanju i otkrivanju kaznenih djela i sigurnosti muzeja surađuje i s Međunarodnim vijećem muzeja, uključujući obnovu Međunarodnog opservatorija za nezakonitu trgovinu kulturnim dobrima i dijalog s tržištem umjetnina radi razmjene informacija i promicanja etičke prakse⁷⁴.

Komisija će nastaviti podupirati sljedivost kulturnih dobara, dužnu pažnju i primjenu inovativnih tehnologija te mobilizirati sve dionike u zaštiti kulturne baštine i borbi protiv kaznenih djela povezanih s baštinom.

5.4. Kreativna rješenja za borbu protiv klimatskih promjena i okolišnu održivost

Kulturne sektore trebalo bi dodatno mobilizirati kako bi doprinijeli aktivnostima u području klime i bioraznolikosti, a akterima u području kulture trebalo bi osigurati uvjete i ovlasti da mogu predvoditi zelenu tranziciju. Komisija će i dalje promicati dijalog između dionika u području kulture i okoliša, među ostalim organiziranjem **radionice o ulozi kulture i umjetnosti u održivom životu**.

⁶⁶ [Pripravnost – Europska komisija](#).

⁶⁷ [PROCULTHER](#) – zaštita kulturne baštine od posljedica katastrofa.

⁶⁸ [READY – otpornost za baštinu izloženu katastrofama, klimatskim rizicima i složenim izvanrednim situacijama](#).

⁶⁹ ICCROM je Međunarodni centar za proučavanje očuvanja i restauracije kulturne imovine.

⁷⁰ [Komunikacija Komisije o akcijskom planu EU-a za borbu protiv nezakonite trgovine kulturnim dobrima, COM\(2022\) 800](#).

⁷¹ [Uredba \(EU\) 2019/880](#).

⁷² [Direktiva \(EU\) 2024/1640](#).

⁷³ [Inovacije za borbu protiv nezakonite trgovine kulturnim dobrima – Ured za publikacije EU-a](#).

⁷⁴ [Podskupina za tržište umjetnina \(E03650/2\) – Registar stručnih skupina Komisije i drugih sličnih subjekata](#).

I dalje je važno promicati zajedničku kulturu arhitekture i dizajna te ulagati u kvalitetno životno okruženje za sve u okviru inicijativa kao što je **novi europski Bauhaus**. Kako bi iskoristila transformativnu moć umjetnosti i kulture za kreativnost i inovacije, Komisija će donijeti **komunikaciju i prijedlog preporuke Vijeća o budućnosti novog europskog Bauhauusa** te će nastojati dodatno poduprijeti kulturu u okviru povezanih inicijativa.

Kulturni sektori trebaju se baviti pitanjima kao što je energetska učinkovitost, koju treba uravnotežiti s poštovanjem integriteta baštine. Trebalo bi dodatno promicati praktične alate i inicijative, kao što je kalkulator ugljičnog otiska za europske audiovizualne produkcije, koji se trenutačno razvija uz potporu potprograma MEDIA u okviru programa Kreativna Europa⁷⁵, ili projekt Go Green za očuvanje baštine, koji se financira iz programa Obzor Europa⁷⁶.

Na temelju postignutog napretka EU će i dalje podupirati ozelenjivanje kulturnih sektora. U primjere se ubraja planirano pokretanje ambicioznog novog **europskog partnerstva za istraživanja i inovacije za otpornu kulturnu baštinu**, koje bi se sufinanciralo iz programa Obzor Europa i dopunilo klaster postojećih mjera u području istraživanja i inovacija. U tom partnerstvu ulagat će se u istraživanja i inovacije kako bi pomogli u očuvanju europske kulturne baštine i postizanju klimatske neutralnosti unapređenjem tradicionalne i inovativne prakse, tehnika i materijala utvrđenih istraživanjem kulturne baštine. Komisija će se i dalje zalagati za potpunu integraciju **kulture i kulturne baštine u međunarodni program za prilagodbu klimatskim promjenama** putem odgovarajućih koordinacijskih mehanizama i međunarodnih foruma.

6. EU koji se zalaže za međunarodne kulturne odnose i partnerstva

Očuvanje mira, sprečavanje sukoba i jačanje međunarodne sigurnosti među Unijinim su svrhama i glavnim ciljevima vanjskog djelovanja. Kultura tome doprinosi kao pokretač mira, katalizator održivog razvoja i most među ljudima.

U aktualnom nestabilnom geopolitičkom okruženju koje obilježava inozemno upletanje i manipuliranje informacijama, kultura sve više postaje strateško područje utjecaja. Na globalnoj razini neke zemlje aktivno iskorištavaju kulturu za oblikovanje percepcija i identiteta kako bi legitimizirale svoje političke ciljeve. Kako bi i dalje bio otporan i vjerodostojan, EU mora priznati i odgovoriti na tu situaciju još jačim isticanjem svojih vrijednosti u međunarodnim kulturnim odnosima i iskorištavanjem vlastite bogate kulturne raznolikosti kao strateškog dobra koje jača vanjsko djelovanje, potiče otpornost društva, stabilnost i pomirenje te doprinosi našoj kolektivnoj sigurnosti.

Države članice, partneri i međunarodne organizacije od EU-a sve više očekuju dosljednost i ambicioznost u području kulture na globalnoj razini i u multilateralnim kontekstima. EU ima veći utjecaj kad nastupa kao cjelina, u čemu leži njegova dodana vrijednost. To pokazuje i njegova prisutnost na velikim kulturnim i javnim diplomatskim događanjima u partnerskim zemljama.

6.1. Strateško uključivanje kulture u vanjsko djelovanje EU-a

Razvojem vanjske dimenzije Kulturnog kompasa EU može štititi i promicati kulturnu raznolikost, ojačati svoju globalnu ulogu i ostvariti konkretne koristi za društva u cijelom svijetu. Za postizanje tog cilja potrebna je politička volja, koordinirane mjere i zajedničko

⁷⁵ [Zajednički kalkulator emisija ugljika za europski audiovizualni sektor: prema ekološki osviještenoj budućnosti.](#)

⁷⁶ [Projekt GoGreen.](#)

zalaganje za kulturu kao sastavni dio i strateški resurs za suradnju Europe sa svijetom. Delegacije EU-a imaju važnu ulogu u tom pogledu.

Na temelju iskustava kao što su paket „Tim Europa za kulturnu baštinu u Ukrajini” i pristup Tima Europa za „Jačanje afričko-europskih muzejskih partnerstava”, ti bi se modeli trebali sustavnije primjenjivati, među ostalim u regijama suočenima s prirodnim katastrofama, oružanim sukobima ili gospodarskom nestabilnošću. Platforma za kulturne odnose donijela je novi pristup utemeljen na sudjelovanju, ravnopravnom dijalogu, zajedničkom stvaranju i održivim partnerstvima. Projekt Europski prostori kulture pokazao je da kulturne inicijative razvijene zajednički na lokalnoj razini mogu pomoći u jačanju uzajamnog razumijevanja i proizvoditi trajan učinak. Kako bi podržala taj rad, Komisija će **pokrenuti novu fazu Platforme za kulturne odnose na globalnoj razini**. Nastavit će i blisko surađivati s **mrežom nacionalnih instituta EU-a za kulturu** na razvoju međunarodnih kulturnih odnosa.

Kako bi se vrijednost kulture prepoznala kao glavni strateški element vanjskog djelovanja EU-a, EU će ojačati sustavnu i stratešku integraciju kulture u svoje vanjske politike i programe, među ostalim i u okviru strategije Global Gateway. Relevantne instrumente, kao što je Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa⁷⁷, trebalo bi dosljedno mobilizirati.

Kako bi se maksimalno povećao učinak, politike i aktivnosti međunarodnih kulturnih odnosa trebale bi jačati i promicati međusektorsku suradnju između kulturnog i vanjskopolitičkog sektora na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, kao i suradnju s dionicima. Višerazinska i međusektorska suradnja osigurava da kulturne aktivnosti odražavaju i prioritete politika i potrebe lokalnih zajednica. Komisija i visoka predstavница / potpredsjednica stoga će predložiti ažuriranje **Strategije EU-a za međunarodne kulturne odnose** (Zajednička komunikacija 2016.⁷⁸).

6.2. Jačanje kulturne suradnje u procesima proširenja i integracije i odnosima sa susjednim zemljama i regijama

Kulturna suradnja uvelike pomaže zemljama kandidatkinjama ili potencijalnim kandidatima da se približe EU-u. Usklađivanje njihovih kulturnih politika sa standardima EU-a, poticanje profesionalnih razmjena te očuvanje kulturne raznolikosti i doprinos kulturnoj raznolikosti mogu pomoći u jačanju njihove integracije. Programi EU-a kao što su Kreativna Europa, EU4Culture⁷⁹, Instrument pretpristupne pomoći (IPA)⁸⁰ i TAIEX⁸¹ već su pokazali svoju vrijednost u podupiranju kulturnih sektora zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidata te promicanju većeg osjećaja pripadnosti i zajedničkog europskog identiteta. Te inicijative stvaraju kvalitetna radna mjesta, potiču održivi rast i uzajamno razumijevanje između partnerskih zemalja i država članica. Nastavak takve potpore važan je za proces proširenja. Osim toga, sudjelovanje mladih u regiji proširenja aktivno će se promicati na temelju uspješnih inicijativa, uključujući laboratorije za mlade.

⁷⁷ Uredba (EU) 2021/947 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. lipnja 2021. o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa, izmjeni i stavljanju izvan snage Odluke br. 466/2014/EU Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 2017/1601 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 480/2009; [Službeni list L 209/2021](#).

⁷⁸ [Zajednička komunikacija „Ususret Strategiji EU-a za međunarodne kulturne odnose” \(JOIN/2016/029\)](#).

⁷⁹ [Stranica projekta EU-a – EU NEIGHBOURS east](#).

⁸⁰ Nekoliko projekata financirano je iz [Instrumenta pretpristupne pomoći EU-a \(IPA\)](#), na primjer na zapadnom Balkanu, s ciljem poboljšanja kulturne suradnje kao pokretača pomirenja i dobrosusjedskih odnosa, podupirući dugoročnu regionalnu stabilnost i uzajamno razumijevanje.

⁸¹ [TAIEX – Europska komisija](#).

U bliskoj suradnji s državama članicama EU-a Komisija će i dalje jačati politički dijalog o kulturi sa zemljama kandidatkinjama, potencijalnim kandidatima i susjednim zemljama. Pokrenut će i novu fazu **programa EU4Culture** u istočnom susjedstvu. Osim tehničke suradnje, kulturne razmjene nude mogućnosti za dijalog i razmjenu te snažan temelj, predstavljajući članstvo u EU-u ne samo kao pravni i ekonomski proces, već i kao zajednički kulturni projekt. Osim toga, sudjelovanje mladih u regiji proširenja aktivno će se promicati na temelju uspješnih inicijativa, uključujući laboratorije za mlade.

Nadalje, uža suradnja u području kulture poboljšat će i Unijine odnose sa susjednim zemljama i šire. Na primjer, bogata materijalna i nematerijalna baština južnog Mediterana snažan je temelj za buduću kulturnu suradnju, održiv kulturni turizam i razvoj koji se temelji na baštini. Novi Pakt za Mediteran⁸² pruža mogućnosti za postavljanje kulturne baštine i kreativnih industrija u središte dijaloga i inicijativa za suradnju i koordinaciju. U kontekstu pakta Komisija će pokrenuti novu **Euromeditransku inicijativu za kulturu, sport i turizam**.

Osim toga, na temelju iskustva s programom Kreativna Europa Komisija je predložila da trećim zemljama i dalje bude omogućeno sudjelovanje u programu AgoraEU.

6.3. Kultura kao poticaj multilateralizmu

Poticanje multilateralizma s pomoću kulture i dalje je važno za jačanje uloge EU-a kao globalnog aktera, poboljšanje međukulturnog dijaloga i izgradnju partnerstava koja doprinose miru, uzajamnom poštovanju i blagostanju u cijelom svijetu. Aktivnim sudjelovanjem u multilateralnim forumima kao što su UNESCO (među ostalim u kontekstu Mondiaculta⁸³), skupine G7 i G20 EU doprinosi oblikovanju međunarodnih kulturnih politika i osigurava dosljednost politika u svim sektorima. EU bi trebao biti predvodnik u poduzimanju konkretnih mjera na temelju tih obveza i doprinijeti jačanju uloge kulture u programu održivog razvoja nakon 2030. daljnjim promicanjem pristupa na temelju dokaza.

7. Europska kultura: strateško ulaganje

Kako bi se podržala vizija i ambiciozni politički ciljevi Kulturnog kompasa za Europu, potrebna je sustavnija mobilizacija postojećih i budućih instrumenata financiranja na svim razinama, zajedno s privatnim ulaganjima i dobrotvornim donacijama.

7.1. Kontinuirano namjensko financiranje

U okviru programa Kreativna Europa i predloženog programa AgoraEU za razdoblje 2028. – 2034., koji objedinjuje kulturu, medije, vrijednosti i prava, osigurat će se kontinuirana i namjenska financijska potpora EU-a europskim kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama na temelju uspjeha trenutačnih programa Kreativna Europa i Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti. U skladu sa svojim prijedlogom Komisija nastoji nadograditi iskustvo stečeno u programu Kreativna Europa i njegove uspjehe te je predložila udvostručenje proračuna za kulturu. Komisija će se osobito usmjeriti na pojednostavnjenje, među ostalim većom upotrebom kaskadnih bespovratnih sredstava i financiranja koje nije povezano s troškovima i jednokratnim iznosima, što bi trebalo omogućiti veću učinkovitost i dostupnost.

7.2. Uključivanje u sve financijske instrumente EU-a

Trenutačna financijska sredstva EU-a za kulturu iz raznih programa bila su ključna za poticanje obrazovanja, istraživanja, inovacija, digitalizacije, dinamičnosti MSP-ova, aktivnog građanstva

⁸² [Zajednička komunikacija o Paktu za Mediteran – Bliski istok, sjeverna Afrika i Perzijski zaljev.](#)

⁸³ Svjetska konferencija UNESCO-a o kulturnim politikama i održivom razvoju.

i kulturnih aktivnosti s trećim zemljama⁸⁴. Vodič za **financiranje CulturEU** pomogao je dionicima u snalaženju i razumijevanju načina na koji razni instrumenti financiranja EU-a pristupaju i financiraju kulturu⁸⁵. Komisija će ga **ažurirati kako bi se u sljedećem proračunu EU-a uzele u obzir mogućnosti financiranja za kulturu**.

Za **sljedeći VFO Komisija je predložila potporu kulturi u okviru relevantnih instrumenata EU-a**, uključujući Europski fond za konkurentnost, Obzor Europa, nacionalne i regionalne planove partnerstva i instrument Globalna Europa. Kako bi to poduprla, Komisija će izraditi **smjernice za strateška ulaganja u kulturu**, usklađene s ključnim smjerovima Kulturnog kompasa.

7.3. Poticanje privatnog financiranja

Istraživanje inovativnih mehanizama za financiranje kulturnih i kreativnih sektora i industrija ključno je za njihovu dugoročnu održivost. **Snažno se potiče suradnja javnog i privatnog sektora** kako bi se proširili izvori financiranja za kulturu, kao što su dopunjavanje bespovratnih sredstava **tržišnim instrumentima, uključivanje novih pristupa financiranju, uključujući dobrotvorne donacije i javno-privatna partnerstva**, prilagođenih posebnim potrebama sektora.

Komisija je zajedno s Europskim investicijskim fondom (EIF) razvila inovativne financijske instrumente kao alternativu tradicionalnim bespovratnim sredstvima. Cilj je iskoristiti potencijal financijskih tržišta, u smislu kapitala i zaduživanja, u korist medija i drugih kulturnih i kreativnih industrija. Kako bi dodatno ojačala raznolikost i konkurentnost kulturnih sektora, te nadovezujući se na dobre medijske rezultate ostvarene u okviru jamstava InvestEU, Instrumenta jamstva za kulturne i kreativne sektore⁸⁶ i instrumenta za vlasnička ulaganja MediaInvest⁸⁷, Komisija će istražiti nove **financijske alate za mobilizaciju privatnog kapitala i poticanje ulaganja u kulturni i kreativni sektor**, uključujući *start-up* i ostala poduzeća, kako bi se povećali njihovi kapaciteti za stvaranje i inovacije.

8. Zaključci i daljnji koraci

U Kulturnom kompasu za Europu utvrđen je ambiciozan i ojačan politički okvir EU-a za kulturu. Provedbu njegovih mjera usmjerenih na budućnost podupiru tri sveobuhvatna alata: redovita izvješća o stanju kulture u EU-u, strukturirani dijalog EU-a o kulturi i centar EU-a za podatke o kulturi.

Za jačanje strateške orijentacije ovog Kulturnog kompasa bit će nužan veći politički angažman i ulaganje u kulturu. U tom se duhu danas predlaže nacrt zajedničke izjave naslovljene „Europa za kulturu – kultura za Europu”. Komisija poziva Europski parlament i Vijeće da razmotre nacrt s ciljem postizanja zajedničkog dogovora o tekstu i supotpisivanja izjave kako bi se izrazila zajednička volja.

Komisija će surađivati i s drugim javnim institucijama, dionicima u području kulture, akterima civilnog društva, relevantnim organizacijama i svim drugim zainteresiranim stranama kako bi aktivno doprinosila postizanju ambicioznih ciljeva Kulturnog kompasa za Europu.

⁸⁴ Kao što su Erasmus+, Obzor Europa, Digitalna Europa, InvestEU, CERV i NDICI.

⁸⁵ [Vodič za financiranje CulturEU – Kultura i kreativnost](#).

⁸⁶ [Instrument jamstva za kulturne i kreativne sektore \(CCS GF\)](#), koji se prvotno financirao iz programa Kreativna Europa do 2020., a zatim u okviru programa InvestEU od 2021., a provodio se djelotvornom suradnjom Komisije i Europskog investicijskog fonda.

⁸⁷ [MediaInvest – Poticanje ulaganja u europski audiovizualni sektor | Izgradnja digitalne budućnosti Europe](#).

PRILOG 1.: GLAVNE MJERE KULTURNOG KOMPASA ZA EUROPU

Na popisu u nastavku navode se mjere koje će Komisija poduzeti za provedbu Kulturnog kompasa za Europu.

Br oj	Mjera	Rok
VIZIJA: Europa za kulturu – kultura za Europu		
1.	Predložiti zajedničku izjavu Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije naslovljenu „Europa za kulturu – kultura za Europu”.	četvrto tromjesečje 2025.
2.	Objaviti izvješće o stanju kulture u EU-u i organizirati strukturirani dijalog EU-a s dionicima.	treće tromjesečje 2027. (Odbor za socijalna pitanja, obrazovanje, kulturu i civilno društvo) treće tromjesečje 2026. (dijalog)
3.	Uspostaviti centar EU-a za podatke o kulturi, kojim će upravljati Europska komisija.	od trećeg tromjesečja 2027.
Ključni smjer 1: VRIJEDNOSTI I PRAVA		
4.	Predložiti novu Europsku nagradu za izvedbene umjetnosti.	drugo tromjesečje 2027.
5.	Objaviti izvješće za potporu državama članicama u povećanju sudjelovanja i potpore osobama s invaliditetom u kulturnom životu.	prvo tromjesečje 2028.
6.	Uspostaviti dobrovoljni okvir za uzajamno priznavanje propusnica za kulturu i kulturnu baštinu za mlade koje se izdaju na nacionalnoj razini, među mladima promicati kulturnu rutu inicijative DiscoverEU i povećati kulturnu ponudu u okviru postojeće kartice EU-a za popust za mlade (financirane u okviru programa Erasmus+).	četvrto tromjesečje 2027. (propusnice) drugo tromjesečje 2026. (DiscoverEU) drugo tromjesečje 2026. (iskaznica za mlade)
Ključni smjer 2: UMJETNICI I LJUDI		
7.	Predložiti Povelju EU-a za umjetnike u savjetovanju sa socijalnim partnerima i dionicima.	drugo tromjesečje 2027.
8.	Uspostaviti Mrežu mladih ambasadora kulture za raspravu o pitanjima kulturne politike.	od 2026.
9.	Predstaviti smjernice EU-a o kulturi, zdravlju i dobrobiti.	2028.
Ključni smjer 3: KONKURENTNOST, OTPORNOST, KOHEZIJA		
10.	Predstaviti strategiju za umjetnu inteligenciju u kulturnim i kreativnim sektorima.	prvo tromjesečje 2027.
11.	Razviti zajednički europski podatkovni prostor za kulturnu baštinu u kontekstu buduće strategije uvođenja podatkovnog prostora za razdoblje 2025. – 2030.	od četvrtog tromjesečja 2025.
12.	Ojačati oznaku europske baštine i Europske prijestolnice kulture nakon 2033.	drugo tromjesečje 2026.
13.	Donijeti komunikaciju i prijedlog preporuke Vijeća o budućnosti novog europskog Bauhauusa, na čijem će se temelju transformativna moć umjetnosti i kulture iskorištavati za kreativnost i inovacije.	četvrto tromjesečje 2025.

Br oj	Mjera	Rok
14.	Pokrenuti novo europsko partnerstvo za istraživanja i inovacije za otpornu kulturnu baštinu.	drugo tromjesečje 2026.
Ključni smjer 4: MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI		
15.	Zajedno s visokom predstavnicom / potpredsjednicom ažurirati Strategiju EU-a za međunarodne kulturne odnose.	četvrto tromjesečje 2027.
16.	Zajedno s visokom predstavnicom / potpredsjednicom iskoristiti pristup Tima Europa za kulturu kako bi se potaknulo udruživanje sredstava EU-a i država članica u području kulture i kulturne baštine.	u tijeku
17.	Pokrenuti novu fazu programa EU4Culture u istočnom susjedstvu.	četvrto tromjesečje 2025.
18.	Pokrenuti euromediteransku inicijativu za kulturu, sport i turizam u kontekstu Pakta za Mediteran.	prvo tromjesečje 2026.
ULAGANJA		
19.	Pojednostavniti pristup financijskim sredstvima EU-a za kulturu i ažurirati vodič za financiranje CulturEU.	u tijeku (CE) četvrto tromjesečje 2028. (CulturEU)
20.	Oblikovati smjernice EU-a za strateška ulaganja u kulturu i istražiti inovativne investicijske alate za privlačenje privatnog kapitala, uključujući dobrotvorne donacije, u suradnji s relevantnim financijskim institucijama.	četvrto tromjesečje 2028.